

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1960

BRNO 1961

jednu. Měla vakovitý tvar se zúženým ústím a dosahovala do hloubky 210 cm od povrchu. Na dně jámy byla slabá vrstva sytě černé humosní hlíny a výduť jámy až po zúžené ústí vyplňoval vrstevnatý zásyp, skládající se z popele, červeně vypálené hlíny, kusů mazanice, sprašové hlíny a vrstviček zuhelnatělých organických látek. Množství střepů, prostupujících celý zásyp, pochází ponejvíce z hrnců a mís se zataženým okrajem.

P o z n á m k a :

- 1/ J. Skutil, Obzor prehistorický IX 1930/31, 155;
I. L. Červinka, Halštát - rukopis soupisu, 69.

Neue Funde aus einer Siedlung der Horákov-Kultur in Bučovice.

Auf der grossen Siedlung mit Horákov-Kultur, die seit Jahren bereits bezeichnet ist^{1/}, wurden weitere vier Gruben gestört. Eine von diesen konnte man teilweise durchforschen. Sie wies eine sackartige Form auf und ihre Aufschüttung bildeten überwiegend Schichten gebrannter und aschiger Erde.

Jáma horákovské kultury v Nemochovicích u Vyškova.

Jiří Říhovský

Při prohlídce staveniště kravína místního JZD jsme našli v profilu vyhloubených základů stopy rozsáhlé jámy neurčitého půdorysu. Z výhozu hnědočerné výplně se stopami popela jsme sesbírali jen několik drobnějších střepů a mazanice, patřící horákovské kultuře. Výkop jámy nebyl možný, protože bychom tím podstatně narušili stavební práce.

Grube mit Horákov-Kultur in Nemochowice bei Vyškov.

Gefunden wurde diese beim Grundmaueraushub eines Kuhstalles der örtlichen LPG. In der dunklen aschigen Aufschüttung befanden sich einige kleinere Scherben der Horákov-Kultur.

Zachraňovací výzkum v Brně-Horních Heršpicích.

Jiří Meduna

Tab. 27.

Při stavbě průmyslových objektů v Brně-Horních Heršpicích se prováděly rozsáhlé úpravy terénu v prostoru mezi Kširovou ulicí a břeclavskou tratí, při

nichž došlo k ničení pravěkých objektů. Materiál ze dvou laténských kostrových hrobů zachránil pro Moravské museum v Brně Dr. V. Nekuda. Později jsme zachránili ještě zbytek laténské jámy s malovanou keramikou. V srpnu byl na lokalitě proveden výzkum, který měl sledovat především rozsah laténského osídlení. Další laténské hroby se už ve dvou sondách, v blízkosti hrobů zjištěných Dr. V. Nekudou, nepodařilo objevit, zato však jsme zjistili jámy s nepočetným materiálem mohylové a velatické kultury. Na dvou dalších místech byly jámy kultury mohylové, horákovské, laténské, laténská hrncířská pec a dva kostrové hroby bez milodarů, které se proto nedaly kulturně zařadit. V září pak byly zachráněny z výkopu propusti přes železniční vlečku zbytky dvou laténských hrobů.

Nejdůležitějšími objevy jsou nálezy z období laténského, zejména hrncířská pec, která je třetím objektem svého druhu na Moravě^{1/}. Skládala se ze dvou částí - předpecní jámy a vlastního vypalovacího prostoru - které byly spojeny dvěma kanálky. Předpecní jáma byla téměř čtvercová /125 x 135 cm/, vyplněná černou hlínou. Jéjí dno bylo ploché a u ústí kanálků tvrdě do červena vypálené. Z předpecní jámy vedly do vlastní pece dva kanálky 50 cm dlouhé, 30 cm široké a 20 cm vysoké, se stěnami tvrdě vypálenými. Vlastní pec byla v půdorysu v podstatě kruhová /Ø 140 x 160 cm/, rozdělená podélnou příčkou ve dvě komory, do nichž ústily kanálky. Komory byly překlenuty hliněným, tvrdě vypáleným roštem s četnými otvory /Ø 5 cm/, řazenými do nepravidelných podélných řad. Na spodní straně roštu byly otisky rostlinných zbytků, asi prutů a slámy. Komory pece byly totiž vyplněny při budování objektu tímto materiálem a na něj byl teprve položen rošt, který se při prvním zapálení pece vypálil a nadále už držel bez opory^{2/}. Nad roštem byla pec nepochybně překlenuta kopulí, v níž se nádoby vypalovaly. Z té se však nezachovalo nic, poněvadž byla až do výše 5 cm nad roštem odbagrována. V kopuli byly pravděpodobně ještě nádoby, protože se na roštu našla vrstva malých střepů úplně rozdrčených těžkými stroji. Jsou to většinou zlomky výdutí svisle rýhovaných situl, vyrobených z jemné plavené hlíny. Přesto, že se nezachovalo nic z kopule je tato pec důležitá tím, že se podařilo zjistit její celý půdorys. Je zajímavé, že v těsném sousedství pece byl zachráněn zbytek kruhové odpadové jámy, v níž vedle jiného nečetného keramického materiálu byla i část polokulovité mísy, zdobené bílým a červeným malováním v úzkých horizontálních pásech. Terén v okolí nálezu byl však již změněn natolik, že nebylo možno sledovat toto velmi důležité laténské sídliště v širším měřítku.

Laténské hroby, které byly asi 150 m jižněji od hrncířské pece byly objeveny celkem čtyři, všechny však už v takovém stavu, že nemohly být podrobně prozkoumány. Vzdálenost 100 m mezi hroby 1-2 a 3-4 svědčí, že tu asi bylo větší pohřebiště. Přesný počet hrobů, které byly zničeny se však nepodařilo zjistit. Údaje dělníků kolísaly mezi 2-10 hroby. Existence většího laténského pohřebiště v Brně-Horních Heršpicích je velice zajímavá, protože je to druhá větší keltská nekropole na území Brna^{3/}.

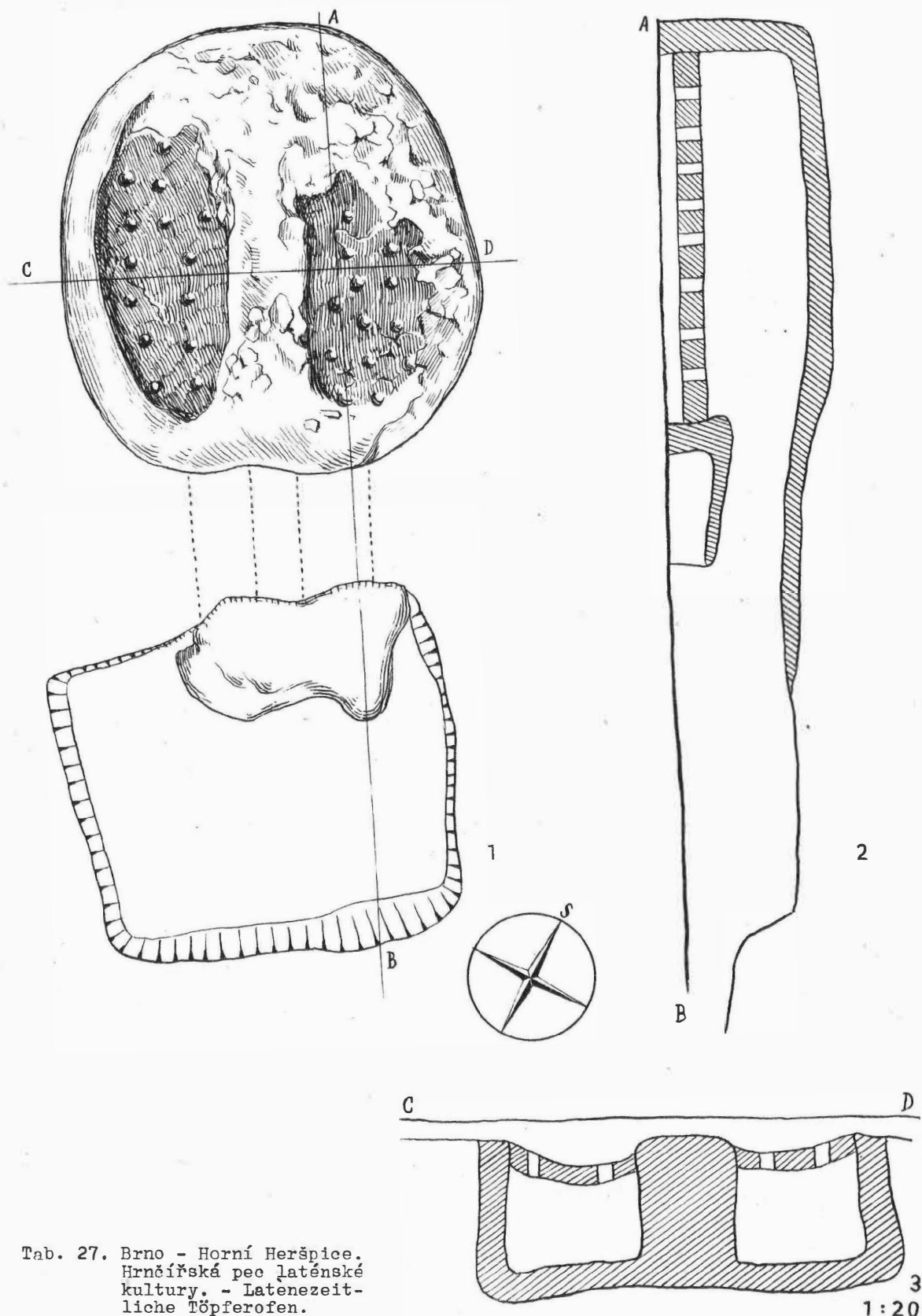
Výzkum v Brně-Horních Heršpicích přinesl nový a značně důležitý materiál ke studiu pravěkého osídlení na území dnešního Brna. Lze jen litovat toho, že z této bohaté lokality se nám podařilo zachránit tak málo.

P o z n á m k y:

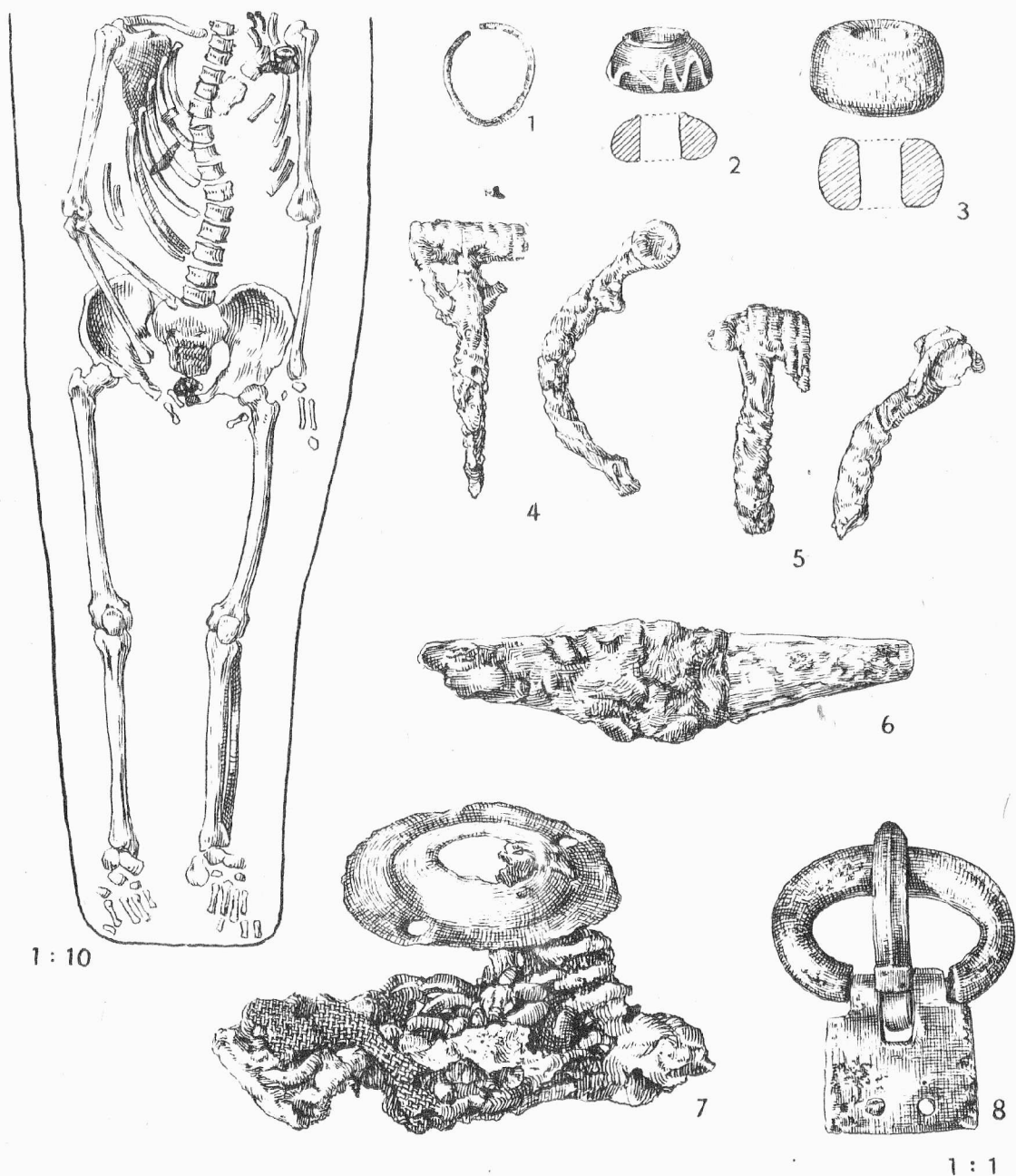
- 1/ Velké Opatovice /J. Skutil, Morávské prehistorické výkopy a nálezy Oddělení moravského pravěku Zemského musea 1937-1945, ČMMZ XXXIII 1946, 88-90, obr. 40-41/; Milovice /H.Freising, archiv AÚ ČSAV v Praze č.j. 174/31; L. Horáková-Jansová, Laténská tuhová keramika v Čechách a na Moravě, Pam. arch. XLVI -1955, 171/.
- 2/ Totéž zjištěno v Ermlitz-Oberthau a u pozdněřímské pece ze Zofipole /V. Toepfer, Festschrift RGZM Mainz 1952, Band III, 73; A. Zaki, Archeologia III 1949 /1952/, 346.
- 3/ J. Poulík, ZMIM NF II 1942, 49 a d.

Rettungsgrabung in Brno-Horní Heršpice.

Beim Baue von Industrieobjekten in Brno-Horní Heršpice wurde eine Rettungsgrabung durchgeführt, da bei den Terrainarbeiten vorgeschichtliche Objekte zerstört wurden. Man konnte Siedlungsgruben der Hügelgräber-, Velatitzer-, Horákov, sowie der Latène-Kultur, einen latènezeitlichen Töpferofen und Reste von vier latènezeitlichen Gräbern feststellen. Der wichtigste Fund ist der latènezeitliche Töpferofen, der das dritte Objekt seiner Art in Mähren ist. Der Ofen bestand aus zwei Teilen - der Feuerungsgrube und dem eigentlichen Ausbrennungsraume - die durch zwei Kanälchen verbunden waren. Die Feuerungsgrube war fast viereckig /125 x 135 cm/, und mit schwarzer Erde ausgefüllt. Ihr Boden war flach und bei der Mündung der Kanälchen hart ausgebrannt. Aus der Feuerungsgrube führten in den eigentlichen Ofen zwei Kanälchen, 50 cm lang, 30 cm breit und 20 cm hoch, mit hart ausgebrannten Wänden. Der eigentliche Ofen wies einen fast kreisförmigen Grundriss aus /Ø 140 x 160 cm/, und war durch eine längliche Querwand in zwei Kammern geteilt, in welche die Kanälchen mündeten. Die Kammern waren mit einem tönernen, hart ausgebranntem Roste mit zahlreichen Öffnungen /Ø 5 cm/, die in unregelmässigen länglichen Reihen gruppiert waren, überwölbt. Auf der unteren Seite des Rostes befanden sich Abdrücke von Pflanzenüberresten, scheinbar Ruten und Stroh. Die Kammern des Ofens waren bei der Errichtung des Objektes mit diesem Material ausgefüllt und auf dieses wurde erst der Rost gelegt, der beim ersten Einheizen des Ofens ausgebrannt wurde und weiterhin bereits ohne Stütze hielt. Ober dem Roste war der Ofen unzweifelhaft mit einer Kuppel überwölbt, in der die Gefässe ausgebrannt wurden. Von dieser erhielt sich jedoch nichts, weil sie bis zu einer Höhe von 5 cm ober dem Roste abgebaggert wurde. In der Kuppel standen wahrscheinlich noch Gefässe, da man auf dem Roste eine Schichte kleiner Scherben fand, die von den schweren Maschinen ganz zermalmt waren. Es sind dies hauptsächlich Bauchscherben von Kammstrichgefässen, die aus fein geschlemmtem Tone hergestellt sind. Es ist bemerkenswert, dass in der nächsten Umgebung des Ofens ebenfalls der Rest einer kreisförmigen Abfallgrube geborgen werden konnte, in der sich neben anderem keramischen Material auch der Teil einer halbkugelförmigen Schüssel befand, die mit weisser und roter Bemalung in engen horizontalen Streifen verziert ist. Das Terrain in der Umgebung des Fundes war jedoch schon derart verändert, dass es nicht möglich war diese wichtige latènezeitliche Siedlung in einem grösseren Ausmasse zu verfolgen.

Tab. 27. Brno - Horní Heršpice.
Hrnčířská pec laténské
kultury. - Latenezeit-
liche Töpferofen.

Tab. 33. Brno - Horní Heršpice. Kostrový hrob z doby stěhování národů.- Skelettgrab aus der Völkerwanderungszeit.- 1 plánek hrobu, 2 bronzový kroužek, 3 a 4 skleněné korálky, 5 a 6 železné spony, 7 bronzová přezka, 8 železný nožik, 9 bronzový terčik s železným řetízem. 1: 1/20; 2-9: 1:1.

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1960.

- Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.
- Odpovědný redaktor: PhDr. et Dr. Sc. Josef Poulík.
- Redaktoři : PhDr. Jiří Říhovský a PhDr. Anna Medunová.
- Překlady: prom. hist. R. Tichý a E. Tichá.
- Kresby: B. Ludikovská.
- Na titulní stránce: Pozlacený gombík z pohřebiště u VI. kostela
v Mikulčicích.
- Vydáno jako rukopis - 300 kusů - neprodejné.